

Als je wint,

heb je vrienden

... rijen dik, echte vrienden, zongen Herman Brood en Henny Vrienten (what's in a name) jaren geleden al. Maar klopt het ook? En zo ja: hoe zit dat dan, vraagt journalist Annemiek de Gier zich af.

Ik ben gezegend met een strebertje. Geen idee van wie hij het heeft (niet van mij in elk geval), maar mijn jongste zoon (6) wil altijd winnen. Laatst werd er op school een sponsorloop gehouden, en hij had zich in zijn hoofd gezet dat hij de meeste rondjes van zijn klas wilde rennen. Meer dan zijn klasgenootje Marnix, die vorig jaar de gevierde winnaar was. En wat denk je, hij flikt 't hem ook nog. Hoe anders is de instelling van mijn oudste: die heeft geen enkele drive om hard te lopen. Op welk gebied dan ook. Rekenen, lezen, spelletjes, sport, het zal zijn tijd allemaal wel duren – liever zit hij uren op zijn kamer in zijn eentje met zijn Lego te spelen. Hoe kan dat eigenlijk? Dat twee kinderen in hetzelfde gezin zo'n verschillende houding hebben ten opzichte van presteren? Om het antwoord op deze vraag te vinden, moeten we ons eerst verdiepen in de herkomst van competitiedrang, stelt evolutionair psycholoog

Leander van der Meij. “In de oertijd was winnen van levensbelang. Het leverde status op, waardoor je waarschijnlijk makkelijker toegang had tot voedsel of onderdak. Bovendien betekent status meer succes bij de andere sekse. En meer sekspartners leidt dan weer tot meer kansen om je te kunnen voortplanten.”

Dat niet iedereen even competitief is, ligt volgens Van der Meij aan het feit dat variatie belangrijk is. “Het is juist handig als niet iedereen hetzelfde is en niet iedereen hetzelfde op de omgeving reageert”, vertelt hij. “Stel, een omgeving verandert van veilig naar onveilig door bijvoorbeeld een oorlog, dan kan het zo zijn dat het voor pacifistisch ingestelde mensen moeilijker is om te overleven dan voor types die een wat agressievere inslag hebben. Door variatie voorkomt de natuur eigenlijk dat bij veranderingen in één keer de gehele soort uitsterft.” →

IS WINNEN WEL ZO BELANGRIJK?

Vinden kinderen het eigenlijk belangrijk of ze winnen of verliezen? Nee, zo blijkt uit een studie van de Amerikaanse Michigan State University. De onderzoekers vroegen aan een groep jongens en meisjes van 10 tot 12 jaar oud waarom zij aan sport doen.

Hun vijf belangrijkste antwoorden:

1. Voor de lol
2. Om iets te kunnen doen waar ik goed in ben
3. Om beter te worden in wat ik leuk vind
4. Om fit en in vorm te blijven
5. Om te oefenen

Opvallend is dat kinderen de reden 'om te winnen' niet noemen. Zelfs in de top tien van redenen om aan sport te doen komt winnen niet voor. BRON: TYM.NL

'Ouders zijn zich vaak niet bewust van hun rol. Je zegt al snel: wát goed dat je hebt gescoord!'

De invloed van ouders

Goed, je kunt dus simpelweg geboren worden met meer of minder competitiedrang. Maar ondanks dit plausibele verhaal, geloven veel deskundigen toch niet dat de drang om te winnen puur aangeboren gedrag is. Inge Claringbould, hoofddocent aan de Universiteit Utrecht, deed recent onderzoek naar onder andere de invloed van ouders en coaches op het gedrag van kinderen op het voetbalveld. Zij concludeerde dat ten koste van alles willen winnen bij jonge kinderen puur aangeleerd gedrag is. "Bij aangeleerd gedrag denk je al snel dat veel verantwoordelijkheid ligt bij enerzijds de ouders en anderzijds de coach. Zij hebben, soms onbewust, een enorme invloed op de kinderen", aldus Claringbould. "Herkenbaar", vindt jeugd- en sportpsycholoog Joyce Jansen, die in haar praktijk in het Brabantse Oisterwijk veel jonge sporters begeleidt. "Waarom een kind wel of niet de drang heeft om te willen winnen, zit voor een heel groot deel in de opvoeding. Als ouders het belangrijk vinden om beter te zijn dan anderen, dan nemen kinderen dat over." Jansen ziet in de praktijk wel duidelijk dat het leveren van goede prestaties verschillende achtergronden kan hebben. "Bij sommige kinderen is het iets wat bijna vanzelf gaat, ze hebben talent en hoeven er weinig voor te doen. Bij anderen vloeit het voort uit perfectionisme, een persoonlijkheidstrekkje dat vaak is gekoppeld aan faalangst. Deze kinderen zijn zo bang om slecht te presteren dat ze dat zo veel mogelijk vermijden en ze werken daar vaak ontzettend hard voor. Zij zijn ook extra gevoelig voor druk vanuit de omgeving."

Slechtere prestaties

Meteen vraag ik me af in welke categorie mijn jongste zoon valt. Zouden wij hem – ondanks dat we zelf geen strebers zijn – onbewust het signaal geven dat we meer van hem houden als hij wint? Ik denk aan zijn laatste wedstrijd bij de mini's op de voetbalclub. Hij is pas een schamele paar weken lid, maar ontpopt zich nu al als de topscoorder van zijn team. Het zou natuurlijk kunnen dat hij een natuurtalentje is, maar het is net zo goed een mogelijkheid dat hij zo fanatiek is omdat hij gezien wil worden (en die optie lijkt me eerlijk gezegd realistischer). Jansen: "Zeker in het begin zijn ouders zich vaak nog niet bewust van hun rol. Je zegt al snel: 'Wát goed van je dat je hebt gescoord!' Voor kinderen kan dat een reden zijn om de volgende keer nóg liever te willen

winnen, want voor de waardering van hun ouders doen ze alles. En juist als ze zo gebrand zijn op het resultaat raken ze gefrustreerd als het niet lukt. Met als uitkomst dat ze mogelijk sneller afhaken.” Een dergelijk mechanisme blijkt ook uit onderzoek van hoogleraar psychologie Robert L. Helmreich van de Universiteit van Texas. Hij stelt dat sterke rivaliteit juist kan leiden tot slechtere prestaties. Door je op anderen te richten, word je aandacht van je eigen opdracht afgeleid en stop je er minder energie in. Je kunt dan minder je best gaan doen bij weinig tegenstand, of het helemaal opgeven wanneer de concurrentie sterk is. Dit begint al op school: toen Helmreich nader onderzoek deed naar leerlingen in groep 5 en 6, zag hij dat de meest ambitieuze kinderen lager scoorden bij standaardtesten dan hun minder gedreven klasgenoten. De competitieve kinderen leken zó geobsedeerd door hun plek op de ranglijst, dat ze minder aandacht hadden voor het werk dat ze eigenlijk moesten doen. Nog even terug naar de voetbalclub van mijn zoon. Na de laatste wedstrijd nam hij een jongetje uit zijn team mee naar huis om samen te spelen. Ze praatten samen over het voetballen en ik hoorde het vriendje vol ontzag zeggen: ‘Jij hebt het vaakst gescoord van iedereen, jij bent echt de beste.’ Ligt het aan mij, of zouden meisjes niet zo gauw op die manier met elkaar praten? Leander van der Meij: “Inderdaad is winnen voor jongens een stuk belangrijker dan voor meisjes. Dat is geheel vanuit de evolutie te verklaren, mannen hebben meer behoefte aan status omdat ze daarmee uiteindelijk meer nakomelingen kunnen verwekken.” Inderdaad blijkt uit allerlei wetenschappelijke onderzoeken dat jongens makkelijker wedstrijdjes aangaan en dat hun spelletjes en gesprekken vaak draaien om de vraag wie de beste is. Meisjes gaan wedstrijdjes liever uit de weg, ze houden het graag gezellig. Als ze met een vriendinnetje de competitie aangaan en winnen, denken ze al gauw dat die vriendin hen dat kwalijk neemt of boos op ze is. Van der Meij: “Vrouwen zijn minder gericht op het bereiken van een hoge status in een hiërarchie. De evolutionaire psychologie verklaart dit aan de hand van het feit dat vrouwen meer investeren in nakomelingen dan mannen, puur en alleen al doordat ze baby’s negen maanden bij zich dragen en borstvoeding geven. Het heeft negatievere gevolgen voor het kind als een vrouw risico’s neemt tijdens een competitie dan wanneer er een vader wegvalt.” →

KLEUTERS BEGRIJPEN COMPETITIE NIET

Onderzoekers van de Universiteit van Warwick toonden aan dat kinderen tot 4 jaar doorgaans nog niet in staat zijn tot competitief gedrag. Ze zetten een spelletje op, waarbij jonge kinderen met een dobbelsteen moesten gooien. Het aantal ogen bepaalde vervolgens hoeveel kralen ze mochten pakken en op een standaardje mochten plaatsen. Het doel van het spel was: de standaard vol krijgen. De kinderen konden, zodra ze met de dobbelsteen hadden gegooid, kiezen: of ze pakten de kralen uit een mandje op tafel, of ze pakten de kralen van de standaard van hun tegenstander en dwarsboomden zo diens doel (het vol krijgen van zijn eigen standaard). Wat bleek? De kinderen pakten slechts zelden kralen van de tegenstander. Zelfs wanneer de tegenstander wel kralen van de standaard van de kinderen pakte, namen ze geen wraak. Daaruit valt te concluderen dat jonge kinderen het concept ‘competitie’ nog niet begrijpen.

BRON: SCIENTIAS.NL